લાલ ગૌહરકા ઉરદુ ઓપેરા.

તમામ ગાયન રૂપી ખેલ.

ઉરદુ રાગ રાગનીમાં

બનાવનાર

નસરવાંનજી મેરવાંનજી ખાંનસાહેબ.

કીંમત ચાર આના.

ખબર.

આ "લાલગોહર"નો ઉરદુ ઓપેરા સને ૧૮૪૭ના ૨૦ માં આક્ત તથા શને ૧૮૪૭ નાં ૨૫ માં ધારા પ્રમાણે રજીસ્તર કીધોછે અને એના બનાવનાર પાસેથી એ છાપી પ્રગટ કરવાનો તમામ હક્ક જેહાંગીર બેજનજી કરાણીએ વેચાતો લીધોછે, માટે કોઈએ છાપી પ્રગટ કરવો નહી.

મુંબઈ:
"નિર્ણયસાગર" છાપાખાનામાં છાપાવ્યું છે.

લાલ ગૌહરકા ઉરદુ ઓપેરા.

બનાનેવાલા

નસરવાનજી મેહેરવાનજી ખાનસાહેબ.

બાબ પહેલા.—પરદા પહેલા.

એક ગુલીસ્તાન.

(રાત ચાંદની હયે જાબજા ફુલ ઉગે હયેં—બીચમે સંગેમરમરકા કારંજા ઉડ રહા હયે, એક બાજુપર સેજ સંહવારા હયે જીસપે લાલ સોયા હયે, હોજમેસે એક પરી નમુદ હોતી હયે.)

પદ.

(" દેખોરે એક બાલા જોગી."—એહ રાહ.)

પહેલી પરીઃ—આવોરી સંગ સખીઅન સારી,
ચાંદની હયે ઓર બાદે બાહારી.— આવોરી.

(દુસરી પરી એક ફુલમેસે નીકલતી હુઈ આતી હયે.)

દુસરી પરીઃ—બહેના આઈ મયે પુરનાજ,
પહેલી પરીઃ—મીલા તુ હમસે તેરી આવાજ.
દોનો પરીઃ—રાગ ઔર રંગમે એહ રાત ગુજારે,
બહેનોંકી સારી બુલાએં હમારી.— આવોરી.

(તીસરી પરી જમીનમેસે જાહીર હોતી હયે.)

તીસરી પરીઃ—હુઈ હાજ઼િર મયે આરી સખીઆં,
પહેલી પરીઃ—કાંહા મસ્ત આઈ તુ કર અખીઆં.
દુસરી પરીઃ—બાલોં એહ બીખરે હયેં મધમાતી નયેના.
તીનોઃ—હયે સહેલીઆં પ્યારી સદા મતવારી.—આવોરી.

(ચોથી પરી ઉપરસે ઉડતી હુઈ આતી હયે.)

ચોથી પરીઃ—હુઈ શામીલ મયે મેરી પરીઆં,
પહેલી પરી.—તુમ્હે ખુબ ઢુંડતી હમ ફીરીઆં,
દુસરી પરીઃ—અલબેલી રંગીલી છબીલી મીલીઆં.
સબઃ—નાચકે ગાકે ઉતારેં ખુમારી.— આવોરી.

પહેલી પરીઃ—હાર ગુંદ લાએં ચલો ગુલકે,
તીસરી પરીઃ—ચલો ચુન લાએં કલી ફુલકી.
સબઃ—ફુલોંકે શાહાદકે ભર ભરકે પ્યાલે,
પીકે બનેંગે હમ મતવારી.— આવોરી૰
પહેલી પરીઃ—આઈ મયે છોડ ઇંદર દરબાર,
દુસરી પરીઃ—છાંડકે આઈ મયે અપના યાર,
ચૌથી પરીઃ—દરબારો દીલબર, તુમ છોડ આએં,
હમતો ઠગા આએ સાસ હમારી.-- આવોરી૰
પહેલી પરીઃ--બનાએ પતીઅનકે પોશાક,
દુસરી પરીઃ--પહેન કર કલીઅનકેજી તાજ,
સબઃ—મહેફીલે આરામમે રાત કાટેં,
નીંદરામે આલમ પડી હયે બીચારી.—આવોરી૰

(સબ પરીઆં બાગમે નાચતી હુઈ ગાતી હયે.)

ગરબી.

("મેલો માહરા કાહનુરે મેલોરે ગોવાલા."—એહ રાહ.)

સબ પરીઓઃ—ચાંદનીમે ચીઠીક એહ ચલોરી સહેલીઆં,
મધુર મધુર ધુમે કલીઅનમે.—
રસીક એહ રૂત હયે બસંતકી ગુલાબીરી,-
ફુલ બને મસ્ત ફુલબાડીમે;
ચકોર ઉડત ચંદ્રપે પુરે બલબલ,-
પ્રીતી બસી વાંકી અખીઅંનમે,
ઓસ પડત જયેસે આશકકે આંસુ.
બીછરો જો હોવેગો સોહનસે,
મધમાતી મોહનસી ચંબેલી ચાતુર,
લપટત મોગેરમે મોતીઅનમે.
સીસમે મુગટ રખ ગેંદા સોનેરી,
મગરૂરીમે મસ્ત બન ડોલેરે.
ચંપા હસી વાંકી ખીલ ખીલ કરત હયે,
રોલત હસ હસ કંચનમે.
ગુંગરૂકી ઝનકાર ઝનકાવો સખીઆં,
અબીર ઉડાવત ઠાકરસે,
લચક લચક કર મચકત ચાલો,
નીરત નીરત આલી રતીઅનમે.

આરામસે બેહના રજની એહ કાટે,
ખેલત સુંદર હુરો કલીઅનમે.
રસ રંગમે આજ રંગીલી પરીઆં,
જગતકી બસ જાએં અખીઅનમે.

(નાચતી હુઈ પરીઆં લાલકી સેજકે નજદીક જા પહોંચતી હએ ઔર ઉસકા જમાલ દેખ તાઆજ્જુબ હોતી હયેં.)

ગુજલ.

("સનમ હયે ગુલબદન ઔર માહજબીં હયેરે."—એહ રાહ.)

પેહેલી પરીઃ—અજબ એહ હુસનકી જાદુગરી બહેના.
ગજબ આંખોમે મસ્તી હયે ભરી બહેના.
નમુનાં હકકી કુદરતકા જરા દેખો,
ખુદાકી ક્યા કહું કારીગીરી બહેના.
જલાઈ હુસનસે ઈસને જેહાં સારી.
કદર પયોછાનો ઈસકી કુછ જરી બેહના.
લગાયે ફરશે રાહત પરસેભી ખંજર,
જીગર પારા કરે અશવાગીરી બહેના.
દીખાવો લાલી એહ લાલામેભી હોતા,
શરફ સુરખી વોહ ખોટી, એહ ખરી બેહના.
એહી લાજીમ હમેં હયે અબ મેરી પરીઓં,
કરેં હરદમ એહ ગુલકી દીલબરી બેહના.
હસીન અયેસા કહીં આયા નજર તુમકો,
કે જીસપે જાએં મર હુરો પરી બહેના.
લુટાયા દીલકા સબ આરામ ઔર રાહત,
ગલેમે એ હયરાની ગીરી બેહના.

ગુજલ.

("કહુ કયા રંગ ઉસ ગુલકા."—એહ રાહ.)

ચૌથી પરીઃ—

અજબ એહ હુસ્નકા સાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હા,
એહ યુસુફ કાંહાસે હયે આયા, આહા હા હા, હા હા હા હા.
સહેરસે હયે ખીલા જોબન, ગજબકી ચાહ એહ હયે દેહન,
જબીંને દીલકો ભડકાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હા.
એહ મીશાકીં મોએ હયેં આફત, કયામત હયે કદો કામત,
લબોંસે લાલ શરમાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હાં.

પેશાની પર પસીનેકી, સજી બુંદે હયે જું મોતી,
હયે રૂખને નુર બરસાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હા.
શરારા હયે એહ બીજલીકા, યા હયે આફતકા એહ ભડકા.
દીલે ઈસુફભી મુરઝાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હા.
કયા હોગા ગુલકા અયેસે નામ. કે લુટા જીસને હયે આરામ,
હયે સબકે દીલકો લલચાયાઃ આહા હા હા, હા હા હા હા.

હોરી.

("મોહે સાંવરાને મારી દઈ."—એહ રાહ.)

દુસરી પરીઃ—કાહે અચરજ સખીઆં બહી?
હો બહી, બાવરી હો ગઈ.—કાહે૦
એહ રાજકો પુત સોહન સલોના,
કુંવર યાંહાંકો એહીરે,
લોગ કહે વાકો લાલ શાહાજાદો,
દેખત? કાહે દેખત ચોંક રહી?
હો રહી, બાવરી હો ગઈ.—કાહે૦

બયેત.

("અરે દેવ એહ તુ હયે કયા બક રહા"—એહ રાહ.)

તીસરી પરીઃ—(પહેલીકો) અરી બહેના સુન લે ન ખા પેચોતાબ,
કહીં રશકસે જલ ન જાએ સીમાબ.
સમઝ ન તુ લાસાની ઈસકો પરી,
એહ દુનીયાંમે તું હયે નહીં કહીં શીરી.
નગીના જો નગરી હયે વોહ પેશે કાફ,
કરૂં કયા મલેકાકી વાહાંકી ઓસાફ.
હયે ગૌહર વોહ ગુલકારી શીરીન નામ,
જીસે દેખ ગશ ખાએ માહે તમામ.
ભભુકાસા જોબન વોહ રૂખ આતશીન,
ચેરાગે જેહાં હયે વોહ રોશન જબીન.
એહ ગુલરૂસે હયે ઉસકા દુના જમાલ,
દીઆ હકને હયે ઉસકો હુસનો કમાલ.
અગર ફેંકે વોહ અપને જુલફોંકા દામ,
એહ બુત જો તુમહારા હયે ખો દે આરામ.

ગુઝલ.

("મેરે પ્યારકા વોહ હૈ સબા તુ બતા."—એહ રાહ.)

પેહલી પરી:—એહ અસપે જબ્બાંકોતો થામો જરા મયેદાને
સનામે કુદાના નહી,
નહીં આપકા કહેના એહ હોંગા બજા, મીઠી
બાતોજી યું સમઝાના નહીં.
દેખી કાફકી હરએક મયેને પરી, કહી જોડા ન
પાયા હયે ઇસકા કભી,
હું જેહાંમે મયે સારે બહોત ફીરી, દેખા અયસા
કહીં ગુલે રઆંના નહીં.
આપ કરતે હો જીસકી એહ વસફો સના, નહીં
નુર હયે ઉસમે તો ઇસકા જરા,
ન હયેં અયેસે જેહાંમે દો હોશરૂબા, જબા
લુતફમે ઉસકે હીલાના નહીં.
હયે એક માહે તમામ વોહ પરી, હયે
એહ હુરે અદન હયે વોહ નાઝ ભરી,
એહ હુસ્ન હકીકી વોહ જાદુગીરી, જરા ઉસકી
ખતાકો છુપાના નહીં.
તુમે તખતે સુલેમાંકી બહેના કસમ ઔર નામે
આરામકી લેના સનમ,
જીસે ચાહતે હો તુમ ઉસકી ખાના કસમ, કબુ
બાતેં યું હમસે બનાના નહીં.

ગુઝલ.

("ગર હમને દીલ સનમકો દીઆ ફેર કીસીકો કયા."—એહ રાહ.)

ચોથી પરી:—તકરારમે યું વકત ગવાના ભલા નહીં,
બવકતે શબ એહ બાતે બઢાના ભલા નહીં.
દોનોકા કહેના માને હમ કયું કર ભલા કહો!
બાતોંકો સુનકો સરકો હીલાના ભલા નહીં.
ઇસકો ઉઠા લે જાએં હમ ગૌહરકે પાસ અબ,
મયે તખતકે મે ઉડનાં, જગાના ભલા નહીં.
ગૌહરકે પાસ માહાકો એહ રખકે દેખ લેં,
કુછ દીલમે શકકો અપને સમાના ભલા નહીં.

વોહ હુર હયે હસીન યા જામીલ એહ હયે બશર,
ખાતર તસલ્લી કરકે છુપાના ભલા નહીં.
આરામસે ન બયેઠેંગે, ન દેખેં જબ તલગ,
બઢતી હયે શબ ફીર બાતેં બનાના ભલા નહીં.

(પરીઓં લાલકે પલંગ પાસ જાતી હયેં—ઓર સબ ઉસ સેજકે ચાર પાઉં પકડ ઉઠતે હયેં)

ઠુમરી.

("નંદજીકા લાલા મોરે નંદજીકા લાલા."—એહ રાહ.)

સબ પરીઓઃ—સંગ લીએ ચાલો બહેના, સંગ લીએ ચાલો,
સુંદરકા એહ નીંદરામાણી સંગ લીઓ ચાલો.—સંગ૦
ખાંદે ઉપર તખ્તકો એહ પરીઆંરી ઉઠાલો,
નગરી નગીનાકો જાના, પરોંકો ફયેલાલો.—સંગ૦

(સબ પરીઓં તખત લે ઉડતી હયેં.)

બાબ પેહેલા—પરદા દુસરા.

નગીના શાહુર.—ગૌહરકા બાગ.

(બાગમે એક જરરીન તખ્ત ઉપર ગૌહર સોતી હયે, ઉપરસે પરીઓં લાલકે પલંગ લીએ ઉતરતી હયે, ઔર ઉસકો ગૌહરકે પહેલુમે રખતી હયે—ચાંદની ખુશનુમાં પડતી હયે—દોનો પર માહાતાબકી રોશની પુરનુર ચમકતી હયે. પરીઓ ખુશ ઔર તઆજુબ હો ઉન દોનોકો દેખતી હયેં.)

ઠુમરી.

("એકરે જાની મોરા તેરા જીઅરા."—એહ રાહ.)

પરીઓંઃ—એકહી રૂપ સરૂપ સજીલા,
ગોહરસે લાલ નાહીં એ કંમ હયે.
દોનોકી સાચ એહ જોડારે, રૂપ સરૂપ સજીલા,—એકહી૦

હોરી.

("બાંકે મીરજાને ધુમ મચાઇ, ઢાલ તલવારોંસે ખેલુંગી હોરી."—એહ રાહ.)

પરીઓ—સુનો દોનોકો બહેના જગાના,
રસ રંગ ઇનકીજી પ્રીતસે પાના.—સુનો૦
બાજુ હો દેખેં અચંબા દોહુકા,
છડીઅનસે એહ ઉઠાના—
ઝાડોંમે છુપ કર દેખેં તમાશા,
પ્રેમ—પરીઓં પ્રેમકે પ્યાલે પીલાના.—ભલા૦—રંગ૦

(પરીઓ જાદુઈ છડી ઉન દોનો પર ફીરાતી હયે, ગૌહર તાજુબ હો ઉઠતી હયે લાલભી ઉસે દેખ ચમકતા હયે, પરીઓં ઝાડોંકે પીછે છુપતી હયેં.)

દાદરા.

("મધુબનમે મોરવા બોલે."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—મોરે મનમે ડરવા લાગે!
કાહે જાગું યા નીદરીઆં બીચ દરસે,
જીઅરા ડરત, પયે કંપે થર થર.— મોરે મનમે.
લરજ લરજ લરજું,
ધરક ધરક મોરી છતીઅન ધડકે,
નયેન બહે ઝર ઝર ઝર ઝર.
કાહુસે મનકો ભેદ સુનાઉં,
દીલ ઉભરે ભર ભર ભર ભર ભર,—મનમે ડરવા લાગે—મોરે.

પદ (જીંજોટી.)

("બનસી બાજીસો મોરા મન ફસ ગયોરે."—એહ રાહ.)

લાલઃ—નીદરાંમાહી એહ સપન દરસન દીએરે
ગયો ગયો કાંહાં મોરો મંદર.—નીંદરામાહી.
કૌન તુ નારી—મયે હું કાંહાંપે?
સાચ મુરત દીસત યા જાદુસે એહરે!
ગયો ગયો કાંહાં મેરો મંદર.—નીંદરામાહી.

હોરી.

("સૈંઆને મોહે ગરવા લગા લીનીરે."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—સુનોજી મોરે સજના જરા કાન દે,
હમારી બતીઆં.—મોરે સજના.
કાફકી પરીઅનકી હું શાહેજાદી,
ગૌહર હું નગીનાકી મયે જાનરે.—હમારી. મોરે.
ન જાનુ મયે તુ કાહાંસે આયો સુગરવા,
ન કુછ મોહે તોરે હયે પીછાનરે.—હમારી. મોરે.
સોઈથી સેજપે મયે નીંદકી માતી,
ખુલતહી એહ નયેના ગઈ શાનરે.—હમારી. મોરે.
પાસ મોરે તોહે પાયો પલંગપે,
સાજન બાતસે એહ હુ અનજાનરે.—હમારી. મોરે.
અલગ બયઠ મોસે ન તુ યું સુંદરીઆં.—હમારી. મોરે.
મંદરમે એહ મનકે હો મહેમાનરે.—હમારી મોરે.

આરામ પાવેં એહ ચાંદની રયેનમે,
શરમ કછુ રખ ન તું નાદાનરે.—હમારી૦ મોરે૦

જીલા.

(" કોહેરે બોલોરે, મોરા બંગાલી બંગાલે ચલા."—એહ રાહ.)

લાલઃ—ગૌહર પ્યારી રે-મોરી મોહનીઆં કાહાની સુનો,
મયેભી ન જાનુ, યાંહા કૌન લે આયા,
એહ બાત બની, કછુ નયારી રે.—મોરી મોહનીઆં૦
બાગમે મોરે મયે થા નીંદરામે,
થી મધવાકી મનપે ખુમારી રે. —મોરી મોહીનીઆં૦
સપનેમે આધી વોહ કટ ગઈથી રજની,
નયેના ખુલી ફેર હમારી રે.— મોરી મોહનીઆં૦
પાયો ન મેરા વોહ બાગ ન મંદર,
ન વાંહાકી વોહ બાદે બહારીરે.—મોરી મોહનીઆં૦
પહેલુમે મોરે તું થીરી ચંદર મુખ,
વહી હોશ મેરી સીધારીરે.— મોરી મોહનીઆં૦
આસ હયે મનમાં કે આરામ પાઉં,
તોસે મયે પ્યારી કુવારીરે.— મોરી મોહનીઆં૦

ઠુમરી.

(" સૈઆં મોરા બાલારે, જોબન લીનો જાએ."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—જીઆ મોરા લાગારે, મોહન માનો બાલમા.—જીઆ મોરા૦
મોહન માનો બાલમા, મોહન માનો બાલમા.—જીઆ મોરા૦
અબસે હું મયે, તોરી સોહનીઆં,
રહેગેં સંગ દોનો બાલમા.—જીઆ મોરા૦

દાદરા.

(" નદીઆં નાલે બીસર આઈ કંગના"—એહ રાહ.)

લાલઃ—અંખીઆં મોહે ગૌહર કાહે મારીરે.— અંખીઆં૦
મોહન કાહે મારીરે—મોહન કાહે મારીરે.—અંખીઆં૦
ઈન અંખીઅનકી નૌક હયે કારી,
મોહેની ચતુર મોપે ડારીરે.— અંખીઆં૦

ખયાલ. (અડાના.)

(" કલીઅન સંગ કરતે રંગ રલીઆં"—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—રતીઅન અબ સગરી સંગ બસીએ,
ચતુર તુ યાર મીલો મતવારો,

બહે ભોર તક દૌર ચાલ,
સાંવલોસો મુખ દેખ સુખ ભયો.— રતીઅન અબ૦
લાજ લાજ મચકાવે છટકાકે હાત,
ગરવા લાગકે તુ સાથ–મોરે ખેલ સંગ ધરકે ઉમંગ.–રતી૦

(અયેશો અશરતમે ચકચુર હો શરાબ પીતે હયેં, પરીઆં એક બાજુ હો મસલેહત કરતી હયેં, ચાંદ આહીસતા આહીસતા દરખ્તોંકે પીછે છુપતે જાતા હયે.)

લાવની.

("પીઆ પીઆ તેરા કઠણ હૈઆ તેરી માલુમ હુઈ મરજી."—એહ રાહ.)

પહેલી પરી:—ચલો ચલોરી બહેના પ્યારી–દેર ન અબ કરના.
તારે છુપે હયે ચાંદની મીટ ગઈ–બીત ગઈ રયેના.
આશક માશુક મસ્ત હુવે હયે–ભૂલ ગયે દુનીઆં,
પ્રેમકી બાંધી ગઈ હયે મીઠી–ખુલે નહી ગઠીઆં.
બાગમે કોઈ આવેગા બહેના–દેખેગા ગર એહ હાલ,
ગૌહર રૂસવા હોગી બેચારી–ખાક બનેગા લાલ.
નસીહત મેરી સુનો એહ બહેના–અબ ન કરો કુછ દેર,
તખ્ત ઉઠાવો લાલકા જલદી–નહીતો ફસેગેં પયેર.
જાદુઈ છડી વોહ ઈનપે ફીરાવે–કરદે અભી બેફામ,
સહર હુઈ અબ શબ વોહ ગઈ હયે–વસલકી ભર ચુકી જામ
સુનો સુનોરી સખીઆં પ્યારી–માનો મોરા કહેના,
તારે છુપે હયે ચાંદની મીટ ગઈ–બીત ગઈ રેયેના.

(પરીઆં આગે આ, લાલ ઓર ગૌહરપે જાદુઈ છડી ફીરાતે હયેં.)

ઇંગ્રેજી ગાના.

("Let me kiss him for his mother."—એહ રાહ.)

સબ પરીઓં:—ઓ નીંદરા! મીઠી એઆર!
બીછા તેરી મોહોબતકી દામ,
જલવા જરા દીખા તુ નાર!
મસ્તીકી પીલા દે જામ!
ગૌહરકો લે આગોશ અંદર,
બીદારીકો તુ કરદે યાંહાંસે દૂર.
અજમતી યાંહા કર તુ અસર,
પડી હયે અબ તેરી જરૂર!
ફુક! નીંદરા ફુક!
જાદુઈ તેરા વોહ દમ!

બેફામીમે ૩ મીટા દે એહ દુખ,
ભુલા દે અબ આરામ વ ગમ !
(જાદુઈ આશોકી અસરમે લાલ ઔર ગોહર બેફામ હો સેજ પર ગીરતે હયેં—પરીઓં લાલકા પલંગ ઉઠા ઉડતે હયેં.)

બાબ પેહેલા—પરદા તીસરા.

એક મોહલ્લા.

(લાલકે નોકર ઘભરાતે હુવે દાખીલ હોતે હયે.)

લાવની.

(" ચલ બાત છોડ દે કાહાના."—એહ રાહ.)

સબ નૌકરઃ—ચલો શાહકે પાસ અબ જાના,
પરીઆદકા શૌર ઉઠાના.
બેફામ હુવા આજ લાલ,
બીખરે હયે સરકે સબ બાલ,
બડી સખ્ત હયે ઉસકી બીમારી,
વોહ જાન જાએગી પ્યારી.

ઝુલ.

સબ ચલો શાહકે અબ પાસ,
કહેં લાલકી છોડો આસ,
બુલવાએ હકીમો ખાસ.
મલકજાદા હુવા દીવાના,
ફરીઆદકા શૌર ઉઠાના.—— ચલો શાહકે૦
બની સુરખ આંખે મતવાલી,
કુછ બાત બની હયે નીરાલી,
કોઈ સાયા હુવા હયે ઉસપર,
વોહ ખાર બના હયે સુક કર,

ઝુલ.

કહેતા હયે વોહ પરી પરી !
અશકોંસે આંખ હયે ભરી !
હુઈ હયેગી કુછ જાદુગીરી !
એહ ખબર શાહકો પોંહોંચાના ?
ફરીઆદકા શૌર ઉઠાના.—— ચલો શાહકે૦

(સબ જાતે હયેં.)

બાબ પહેલા—પરદા ચૌથા.

એક મોહલ્લા.

(ચરબજીન ઔર ઉસકે દોસ્તાં દાખીલ હોતેં હયેં.)

લાવની.

("પીઆ પીઆ તેરા કઠન હૈયા."—એહ રાહ.)

ચરબજીન:—ખુશી ખુશી આજ મુઝકો હુઇ હયે—હમકો મીલા ફરમાન,
શાદી કરેંગે સાથ ગૌહરકે—એહી હમારી અરમાન.
જવાહીરશાહાને હુકુમ દીયા હયે—હમકો સુનો યારાં,
એક હફ્તેમે નેકાહ કરૂં મયે, ગૌહરસે યાંહાં.
જાકે કરૂં મયે ખબર સભોકો, મચાઉં ખડી ધુમધામ,
દરદ દુખકો આગ લગાવેં—રખેં અયેશસે કામ.
પુકારો લોગોં ખુશીસે સારે—હીલાકે દઓ આસમાન,
શાદી કરેંગે સાથ ગૌહરકે, એહી હમારી અરમાન.

અંગ્રેજી રાહ.

(" લટકનસે હમ જાતે જંગ પર. "—એહ રાહ.)

સબદોસ્તો:—ગમ્મત હયેજી ગમ્મત હયે,—ચરબજીનકા હોગા નીકાહ,
હમ ખુશીસે સબ કહેં કે, હા હા હા હા હા હા હા !
ચરબજીન:—ક્યા મજેમે પેટ બઢાકે—આગે હયે હમ ચલતે અબ.
દોસ્તો:—દુના ઇસસે પેટ બડે એહ—માંગતે હયેં હમ એહી સબ.
ચરબજીન:—શાદી જબકે મેરી હોગી—સબકો દુંગા મયે ઇનઆંમ.
દોસ્તો:—(બાજુ.)બાવા મરેં જબ બયેલ બાટેંગે—વયેસાહી હુવા એહ કામ!
ચરબજીન:—તુઝકો સેલા, તુમકો પઘડી,—ઔર દુંગા તુઝકો ઇજાર,
દોસ્તો:—દુશમનકે મુહ કાલે કર હમ—મારેંગે ઉન પર પયજાર.
ચરબજીન:—દેર લગાના ખુબ નહીં હયે—ચલીયે સબ હોકર તૈયાર,
દોસ્તો:—પીછે પીછે હમ આતેં હયેં—આગે બઢીએ તુમ સરદાર.

(શબ ચરબજીનકો ખાંદે પર ઉઠા લેં જાતેં હયેં.)

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

લાલકે મેહેલકા દાલાન.

(લાલ ગમગીન હુવા દાખીલ હોતા હયે.)

ગ઼ઝલ (કલ્યાન.)

("અજલકી સયેરકો રૂસતમ ગયા સો ફીર ન ફીરા"—એક રાહ.)

લાલઃ—હલકૂપે હીજરકા ખંજર રહા સો યુંહી રહા.
હમારે અશકોંકા ગૌહર રહા સો યુંહી રહા.
હજારોં કરતે હયેં એહ મર્ઝકી તદબીરેં હકીમ.
સીઆહ વોહ દાગ઼ જો દીલ પર રહા સો યુંહી રહા.
ડુબાએ હમકો હયેં આંસુકી લેહેરેં લયેલો નેહાર,
બીછોના રાતકો જો તર રહા સો યુંહી રહા.
ગ઼ઝબ હયે કયેસા ગીરાયા એહ તુને હમપે ખુદા,
ખદંગ સીનેકે અંદર રહા સો યુંહી રહા.
હમારા કતલ ગર દરકાર હો તો કર લો સનમ,
કદમપે તેરે મેરા શર રહા સો યુંહી રહા.
આરામ કલસે નહીં મુઝકો કુછ અયે ગુનચેદેહન,
ભીગા જો ખુનસે બીસતર રહા સો યુંહી રહા.

(લાલકા પીદર જમરૂદશાહ, દરબારીઓ, હકીમો વગયેરા દાખીલ હોતે હયેં, ઔર યો તરફસે લાલકો ઘેર ખડે હોતે હયે, લાલ ઉનકો દેખે બગયેર સરનીગુન હોતા હયે.)

ઠુમરી--જયેજયેવંતી.

("દમકે દામની ડર મોહે લગેરે."--એક રાહ)

લાલઃ--ભડકે અગની, અંગ આગ જલેરે,
તરપે મનમોહન બીન જીઆ.—ભડકે.
ભર જોબનમે દુખી રહીએરે,
કાહુસે દુઃખ કહેં;
મોરા પ્યારી જીઆ તરસેરે,
મોહેકે મોરા મન છીન લીઆ.—ભડકે.

જીલા--જીંજોટી.

("મયેતા ના જીઉ મોરી માઈ."--એક રાહ.)

જમરૂદશાહઃ—કયેસી એહ બલા તોપે આઈ,
કાલી બદરા જો દુઃખકી હયે છાંઈ.

લાલ તુ કહેરે—દુઃખ તેરા સબહી,
રખ બાત ન કુછભી છુપાઈ.—કયેસી એહ.

હુંમરી—પરજ.

("મોરી અખીઆં ફરકન લાગે."—એહ રાહ.)

લાલઃ—મોહે બતીઆં ભાવત નાહીં,
જીઆ રહયો કાંપ—ધરક રહી છતીઆં.—બતીઆં.
આંસુ બહેત હયે—જીગર જલત હયે,
કઠન કટત હમરીતો રતીઆં.— બતીઆં.
મોહનકી મોહે—યાદ આવત હયે,
લીખ ભેજુ આવનકી પતીઆં.— બતીઆં.

(દીલગીર હો બયેઠતા હયે શાહ ઔર દરબારીઓ રોતે હુવે મુનાજાત કરતે હયેં.)

બયેત—કલ્યાન.

("કુશાએ મુશકીલ ઓ માલીક આમોરજમર."—એહ રાહ.)

સબઃ—ખુદાયા તુ ખાવીંદ પરવરદીગાર,
એહ શીરીઆદકા અબ તુ સુન લે પુકાર.
બડા દસ્તે રહેમત તુ અયે યજદાંન,
બ વકતે મુસીબત તુ હો પાસબાન.
હુવા લાલ ગમમે ગીરીફતાર અબ,
ગજબ હમપે હયે એહ ગજબ હયે ગજબ.
બલામે ગીરાયા એહ કયેસી ખુદા,
હમારી એહ ગીરીઆંકી સુન તુ સદા.
તડપતા હયે માંનીન્દ સીમાબ એહ,
છુપા અબરે ખારીમે આફતાબ એહ.
તુ રખ તેરા સાયા કરમ કર કરીમ,
રહેમકા તુ બારીશ બરસા રહીમ,
અરે લાલકે હાલ પર કર નીગાહ,
તુ લે દાદ ઈસકી અબસ દાદખાહ.
કર આરામ ઈસકો તુ રખ બરકરાર,
ઝુકા સર એહ હયેં માંગતેં ખાકસાર.

ગજલ—ભયેરવી.

("ઈશકમે તેરે કોહે ગમ સરપે લીઆ જો હો સો હો."—એહ રાહ.)

લાલઃ—ઈશકમેં તેરે અયે સનમ—જાંન ચલી દીવાનેકી,
જાગકે દેખી શબ તમામ—રાહ તુમહારે આનેકી.

નાંઝ તેરા ઉઠાતે હયેં—મુદ્દતોંસે અયે ગુલબદન,
એહ ચાલ કાંહાંસે સીખે હો—આશકોંકા સતાનેકી.
લોગ હયેં પુછતે હમેં—એહ સૌદાઇકા સબબ સદા,
હાએ મયે દઉં જવાબ કયા—તાબ નહી સુનાનેકી
તસવીર તેરી શબકા જો—ખાબમે આઇથી નજર,
ચોંકકે મયે બીલગ પડા—ન જાના કે વોહતો જાનેકી.
મુઝકો સબા બતા દે તુ—કાંહાં ગયા વોહ મન હરન,
હસી મેરી ન કર તુ યું—એહ બાત નહીં હસાનેકી.
કુચે બ કુચે સુ બસુ—નામ પુકારૂં ઉસકા મયે,
મસજીદે સારી ઢુંડકે—રાહતો લીઇ મયેખાનેકી.
હયે હાલ અબસ મેરા બતંગ—આરામ દીલકો હયે નહીં,
યારસે દે મીલા ખુદા—એહ આગ નહી સમાનેકી.

ગઝલ.—બેહાગ.

("ઇસ મુફલસીમે કોઇ ન હો યાર હમારા."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહઃ—રો રોકે કબ તલગ અયે પીસર જાર કરેગા,
ગમ અપના હમેં અબતોબી ઇજહાર કરેગા.
અપની તુ જબાં ખોલ જરા બોલ અયે પ્યારે,
નહીતો તુ ખુશ્ક દીલકા એહ ગુલજાર કરેગા.
બસ કર તુ અયે ફરજંદ એહ નાલાકી સદાએં,
કાંહાંતગ તુ એહી દમબદમ પુકાર કરેગા.
કબસે મયે ખડા હું તેરેહી પાસ મેરે લાલ,
બાતેં જરાભી હમસેતો દો થાર કરેગા.
કયા દેખતે હો તુમ અયે તબીબોં એહ તમાશા,
એહ લાલકો મેરે કોઇ હુશીઆર કરેગા ?
આરામ ગરચે કોઇ ન તુમ ઇસકો કરોગે,
બરબાદ અપની જાંકો એહ બીમાર કરેગા.

ગઝલ—સોરઠ.

("જાલીમ મુઝે કોન ઇસ એહવાનમે લાયા."—એહ રાહ.)

લાલઃ—જાને કયા મેરે દરદકી તદબીર તબીબોં,
કયું શાદ કરે દીલકો એહ દીલગીર તબીબોં.
દારૂસે મેરે દરદકી ન હોગી શફાઇ,
ફીસ તોરસે ફીરવાઓગે તકદીર તબીબોં.

ઝીંદામે મયે મુકૈયેદ હું મહોબતકે અયે યારોં,
હરગીજ ન શકેં તોડ એહ જંજીર તખીઓં.
જીસ તેગે નીગાહને મુઝે મજરૂહ કીઆ હયે,
વયેસીભી કભુ દેખીથી શમશીર તખીઓં.
આરામ મુઝે દે ન શકે અબતો દવાએં,
એહ ઇશકુકા આજાર હયે બેપીર તખીઓં.

ઠુમરી—ભયેરવી.

("મોરી જાન બોલતા કયું નહી રે."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહઃ—અરે લાલ અબ ન રોએરે,
મયે તેહારો પ્યારો પીતા—મોરા કહેના કછુ સુનીએરે,
દુઃખમે તોરે જખમતો કારી—લાગો મો એરે.—અરે.

ઠુમરી.

("લાદે લારે શાંવરીઆં યાર હો મોહે મધવાઈ.."—એહ રાહ.)

લાલઃ—મએતો બન બન ભટકત જાઊં,
પાઊં પાઊં સોહનકો ઠામ હો.—મએતો.
કફની રંગાએ—ડારૂ ગલે માલાં,
લઊં મુખ પર વાકો નામ હો.—મએતો.
જાને દે મોહે,—પીતમ પ્યારે;
નાહી હમારો યાંહાં કામ હો.—મએતો.
નગરી નગીના—ગૌહરકી હયે,
પોંહોચું મોહનકે મુકામ હો.—મએતો.

જીલા—દેશ.

("પીઆ બીન રાત સપન મએને દેખા."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહઃ—છેલા તોએ જાને દઊં ન કબુ જાને,
તોરી દવાઈ—યાંહી કરાઊં,
મંત્ર ફુકાંઉ પ્રાન જીવન.—તુઝપર.

પદ—જોગીઆ.

લાલઃ—જાના જાના હયે નગરી નગીના,
જોગી બનકર હમકો હયે જાના.
માનુ અબતો એહ બાત ન માનુ,
મયેતો પ્રીત કાહી બસ જાનુ;
અબતો ઢુંઢુંગા સારા વીરાના,
બનુ મજનુકે માનીંદ દીવાના.—જાના જાના હયે.

રાહા ગરચે કઠન હો તો કયા હયે,
હમને હમરાહા ઇશક લીઆ હયે;
ઇસી કોશીશમે સરકા કટાના,
યાતો ગૌહર મુરાદકા પાના.— જાના જાના હયે.
કોઇ મુઝકો ફીરા ન શકોગે,
સમઝાયા કાંહાં તગ કરોગે;
નાહક દીલકો ન અપને દુખાના,
હમે રૂખસતકા ફરમાં દીલાના.— જાના જાના હયે.
આજસે તરક કર દીઆ આરામ,
ગૌહર ગૌહર પુકારેં સુબોહ શામ;
ઉસકા પાના હયે હમકો ઠીકાના,
નહીતો જીકો એક ગમમે જલાના.—જાના જાના હયે.

ઠુમરી—ભયેરવી.

("બુંદાબાલા પરીને મેરા તોડ ડાલારે."—એહ રાહ.)

જમરૂદશાહ:—મોરે લાલ તુનેરે આશા તોડ ડાલીરે,
આશાભી તોડી મોરી—શુખભી લુટા,
મોરે મનકી ધગરીઆ તુને ફોડ ડાલીરે.—મોરે.
જાને દઉ તોએ—રહું રોએ રોએ,
શુખકી ગઠરી મોરી છોડ ડાલીરે.— મોરે૦

(લાલ અપને બાપસે બગલગીર હો જુદા હોતા હયે, પરદા ગીરતા હયે.)

બાબ પહેલા—પરદા છઠા.

ગોહરકા બાગ.

(ગોહર સેજપર ગીરી હયે, દુસરી પરીઆ નજદીક ખડી હયે.)

લાવની.

("ગોરી ચલી સાસરા ફીરભી કબુ આના."—એહ રાહ.)

પરીઓ:—મનમોહન હમારી મલેકા ઉઠ તુ પયારી,
સુન સહર હુઇ હયે શબકી ગઈ અંધીયારી.
ઉઠ હસકે સુંદરીઆં જુલફે ખીખરીકો બાંધો,
ફુલ ગુલાબ તૈયાર હયે અપને ચંદર મુખકો ધો.

ઇસ કદર નહી તા સહર સેજપર રહેના,
એહ ખાબ બડા હયે જોબનકા મસતાના.
આફતાબ હુવા હયે તુલુ કબસે શાહાના,
ચલ સરપે પહેન ગૌહરકા તાજ નુરાના.
હમ ખડી હયે તેરી કનીજો અયે શાહાજાદી,
સીનગાર તેરા સબ લીએ હાતોંકા બાંધી.
ચલો ઉઠો સુંદરીઆં દુર કરો ખુમારી,
સુન સહર હુઇ હયે શબકી ગઇ અંધીઆરી.

(ગૌહર ચૌકકર ઉઠતી હયે ઔર તાઆજુબીસે અપને આસ પાસ દેખતી હયે.)

ગઝલ—બેહાગ.

("અબરત ન આઇ તુજકુ કુછ અયે યાર બેશરમ."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—આયા કાંહાંસે કાંહાં ગયા શૌલા એહ નુરકા,
પાકીઝા થા મલક વોહ ખુદાકી હુઝુરકા.
તેરી ખુદાઇકી કરેં તારીફ કયા ખુદા,
હલક હયે બસકે બંધ અબ પરીયાંઓ હુરકા.
બરકથી વોહ યાકે થા આતશાહીકા શરર,
આના હુવા યા બાગમે માહાતાબો ખુરકા.
દેખેસે ઉસકે આંખ હમારી ઝપક ગઇ,
ગોયા થા એહ ભભુકા વોહી કોહે તુરકા.
કરતે હયે સીજદા સબકે સબ સરકો ઝુકાકે હમ,
મકદુર કયા જો નીકલે સખુન કોઇ ગુરૂરકા.
આરામે જાંકી વયેસે સીફત કયું કરેં ન હમ,
દીલમે બસા હયે અકસ મેરે ઉસકે નુરકા.

કાહારવા.

("મયેતા લાઇરે શરાબકી જામ."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—તેરા જોબન જગતકો ભુલાએ,
બલ બલ ગયે તોપર પરીઓં.— તેરા૦
છેલ છબીલી બન ઠન બયેઠી,
જાલમે લપટે તન ઔર મન.— તેરા૦
હસ હસ ઘુંગટ ખોલરી સુંદરી,
ફીર ફીર હમ તુજપર વારી.— તેરા૦

ગુજલ.

("બીન બુલાએ ન કભુ યારકે ઘર જાએંગે."—એહ ચાહ.)

ગૌહરઃ—કીસ્સે મયે પુછું યારકાં મેરે વાહ ઠીકાના યારો,
બના ગુલશન એહ અબસ ખુશક વીરાના યારો.
ઉસકી સુરતને કીઆ મુઝકો હયે માઇલ અફસોસ,
દીલમે કુદરતકા ગમ કીસ તરેહ સમાના યારો.
હાએ અફસોસ સદ અફસોસ ગયા યાર મેરા,
દે ગયા હાય મુઝે દીલકા જલાનાં યારો.
જાનો દીલ કુરબાં કરૂં જોકોઈ મીલા દે ઉસ્સે,
બક્ષ દું સારી જેહાંકા મયે ખજાના યારો.
અયે સબા જાકે મેરે યારકો પયેગામતો દે,
તર હયે જારીસે મેરા સારા સરાનાં યારો.
એક શબ સારી ન આરામસે બયઠી અફસોસ,
હયેગા કીસમતમે લીખા રંજ ઉઠાના યારો.

ધ્રૃપદ—ભયેરવ.

પરીઓઃ—મોહન ગથાન રખો ધરો ધીર.
ચયેનભી મનસે ગયો—નીંદભી નીકસ ગઇ,
રૂપ સરૂપ ગયો ફીર—મોહન૦

ઠુમરી—પીલુ.

("મોરારે બેરાગી જોગીઆ"—એહ રાહ).

ગૌહરઃ—મોરારે બીરમાયો સાથીરા,
જાએ મેરા અકારત જોબનવા.— મોરારે૦
મોરે સંગ પીતમ—રયેનકો બસોરે,
ભર ભર પ્યાલા પીલાયા— મોરારે૦

દાદરો—ખમાચ.

(મોરી ગુંઇઆં લચક લચક મોહન આવે. "—એહ રાહ.)

પરીઓઃ—મોરી ગૌહર રોવત રોવત કાહેકો આસું બહાવે–ઘબરાવે,
નીંદમે સપન દેખકે અપનો જીઅરા કાહે જલાવે–ગૌ૦
કાહુકી તાકત બાગમે હમરે અપનો મુખ દીખાવે,
માનવ પયેરકો રખે અગર યાહાં જીઆસે અપને જાવે.–ગૌ૦

ઓખા હરનકા ઢાલ.

("એતો મજનુહી હયેગા દીવાના."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—સુન સુનરી તુ ગૌહર દીવાની,
તુઝપે કાંહાસે ગીરી એહ ગેરાની.
તેરે આશકકી દે તુ નીશાની,
જાકે પુછું એહ ઉસ્સે કાહાની.
જીસ ફદર દેખતી હયે હયેરાની,
ન તુ અપની જલા જીંદગાની.
આજ ગૌહર બની હયે ગુમાની,
શખ્ત ખંચેચતી હયે પરેશાની.
કુછ આફત ગીરી આસમાની,
લાજીમ માદર હયે ઈસકી ખુલાની. (જાતી હયે.)

તીલાનો.

("તાના નાદીર દીર તુમ તુમ તના."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—નાહી બાલમ બીન શુખ મન જરા,
દુ:ખ દેવોના દુ:ખી હું ભારી,
જાનેમન જાનેમન જાનેમન જાનીરે,
દીન ન રયેન નયેન લાગેરે મીલાવો જાની.
મોરા મીલાવો જાની— બાલમ.

દોહરા. { શેતાખી કર સબા તુ, સદાકો લીજા મેરી,
કહે ઉસે કે જાલીમ—સુરત દીખા તુ તેરી—નાહી બાલમ.

(સરનીગુન હોતી હયે.)

બાબ પેહેલા–પરદા સાતવા.

એક જંગલ.

(ચો તરફ ઝાડી ઔર પાહડો નજર આતી હયેં, લાલ થકા હુવા દાખેલ હોતા હયે ઝાડોંકે કાંટાંસે ઉસકે કપડે ઉરીઆ હુવે હયેં ઔર પયેરમેસે ખુન ટપકતા હયે. જીસ તરફ વોહ અપને કદમ ગીરાતા હયે વાંહાં ખુશ્ક જમીન પર લહુકી છાપ ગીરતી હયે; એક દરખ્ત કે નીચે વોહ અપનેકો એક પથરસે ટેક કર બયેઠતા હયે.)

પદ—જીંજોટી.

("તાકે લાજીમ એહી હયે રાયા."—એહ રાહ.)

લાલ:—નામ તેરા હયે દીલમે સમાયા,
આજ મુજકો બચા લે ખુદાયા.

મેરે દીલપે સીતમકી કલંક હયે,
ખુબ હમકો સતાતા ફલક હયે,
તેરી મનપે ચમકતી ઝલક હયે,
મુજકો અબ તગ ન કીસીને મનાયા.—નામ તેરા૦

હમપે ગુજરી હયે આફત ભારી,
શબ સારી કટી કરતે જારી,
સબરો રાહત ગઈ દીલસેં સારી,
ફીરતો ધ્યાન હયે તેરા લગાયા.— નામ તેરા૦

દરદો ગમસે તડપતા હું લાચાર,
મરતા જીનેસે અબતો હું બેજાર,
ચુભતે સીનેમે હયે ફીકરકે ખાર,
અબરે આફત હયે સરપે એહ છાયા.—નામ તેરા૦

કોઈ હમકો સુનાતા હયે તઆના,
કોઈ ઝીડકા કહે હયે દીવાના,
કરે સંગસે કોઈ નીશાના,
ચાહે આફતમે લા યાંહા ગીરાયા.— નામ તેરા૦

દીખા જલવએ ચેહરએ આરામ,
તેરી રેહમતકી ફીર તુ પીલા જામ,
શફ્ત દુશવારીકા લા એહ અંજામ,
માગે બંદા ખડા સર ઝુકાયા.— નામ તેરા૦

(ગાતે ગાતે લાલપે નીદ ગલબા કરતી હયે. વોહ ઉસ પથરકા સરાના કર સોતા હયે હીરા પરી એક દરખ્તમેંસે નમુદ હોતી હયે.)

હોરી.

("ગુમાની, આજ હોરી ખેલાવે ગુમાની"—એહ રાહ.)

હીરાઃ—બીગાના, કોઈ હએ એહ મુસાફર બીગાના,
હાલ ફકીરીમે સોયા હયે માતા,
એહ રેતમે મોતીકા દાના;
ઓલાદ ઉનકી નજર મોહે આવે,
કયસા—આહા કયેસા એહ ભેદકો પાના,
જરા દીલકો સમઝાના.— કોઈ હયે૦

ચેહરેપે ચંદ્રસી ચાંદની ચમકે,
એહ મુખસે સુરજ હો દીવાના;
ચીતવનકી બાન હયે લાગે યાહાં તગ.

ઉભરે—આહા ઉભરેકા કયું એહ સમાના,
અરે મન હો તું સીઆના.— કાઈ હયે૦
હીરેકા હીરાહી કાટે સદારે,
ન પથર કાટે હયે પાના,
જોહરીકા હો પરખ મોતીયનકી.
દુજે—આહા દુજેસે ન જાય પીછાના,
કરે કયા મરદ અનજાના— કાઈ હયે૦
જાલેકા જાદુકે ડાલ એહ મોરે,
એહ સાજનકોતો ઉઠાના;
હોટાંકે મધકા મયે ચાખલું મીઠે,
પીછે—આહા પીછેસે ઉસકા જગાના,
જરા જોશકા એહ દબાના.— કાઈ હયે૦
આરામસે ફીર રાખુંગી પીતમ,
ન ઈસકો જફાસે જલાના;
માને અગર એહ ન બાતકો મોરી,
જાદુ—આહા જાદુસે હીરન બનાના.
ન ફીર બંદસે વોહ છુડાના.— કાઈ હયે૦

(લાલકો ઉઠા લે જાતી હયે.)

બાબ દુસરા—પરદા આઠવા.

ગૌહરકા મહેલ—દીવાનખાના.

(ગૌહર બેયેઠી હયે પાસ પરીઆં હાજીર હયેં.)

ગજલ.

("બાહાર આઈ હયે ભરદે બાદ એ ગુલગુંસે પયેમાના"—એહ રાહ.)

ગૌહર:—તેરે હીજરામે અયે જાનાં—કાંહાં જાઉં કીધર જાઉં,
હુવા ફુરકતમે દીલ બીરીઆં—કાહાં જાઉં કીધર જાઉં.
ન મયે જાનું તું કાંહાં હોગા—કાંહાં તેરા મકાં હયેગા,
બગયેર તેરે મએ હું સોઝાં—કાંહાં જાઉં કીધર જાઉં,
અગર હો તુ ફલક ઉપર—યાહો તારોંકા તુ અફસર,
મએ ઢુંડું સારા ફેર આસમાં—કાંહાં જાઉં કીધર જાઉં.
નહી માલુમ હોતી શબ—ન જાનુ રોજ હયેગા કબ,
નહી હયે મુઝકા કુછ પયેછાં—કાહાં જાઉં કીધર જાઉં.

અરે તું કૌન થા પ્યારે-ગૌહરકા મીલ આરે,
વોહ યું કહેતી હયે હો નાળાં-કાહાં જાઉં કીધર જાઉં.
દીખાયા ખ્વાબમે જાની-તેરા જલવા વોહ નુરાની,
ગીરૂબાં તબસે હયે ઉરીઆં-કાંહાં જાઉં કીધર જાઉં.
તુહીં હયે બુત બડા મેરા-જબા પર નામ લઉં તેરા,
તરક કર દીન ઔર ઇમાં—કાહાં જાઉં કીધર જાઉં.
કહો આરામ હો કયું કર-હુવા હયે દુર વોહ દીલબર,
તેરા હયે શખ્ત એહ હીજરા-કાંહાં જાઉં કીધર જાઉં.

ઠુમરી.

("જરા મુહસે બોલોજી, તુમ કયેસે બહેજી દીલગીર."—એહ રાહ.)

પરીઓઃ—મન અપને ધરોજી તુમ ધીર-બહેના હો
જલો નણી રો રો જી.
દેખા હયે સપના-સુધ બીસરાઈ,
હમસે કાહે મુખ મોડોજી.—જલો નાણી.

ગઝલ.

("એહી કહેતીથી લયેલીએ પરદેનશીન."—એહ રાહ.)

ગોહરઃ—કોઈ યાદ હયે તુમકોભી અયસા સહર,
કે વોહ જાંસે મેરે મીલા દે મુઝે,
મુઝે ઉસ્સે મીલા દે કોઈ એક પહર,
ઔર જામે વહેસાલ પીલા દે મુઝે.
અયે યજદાં કાહાં હયે વોહ તેરી મેહર,
અરે મુઝેસેભી અપને તું મુહકો ન ફેર,
પીઉં ફુરકતકા કબતગ મયે રો રો જહેર,
અયેસે રંજો અલમસે છુડા દે મુઝે.
અયે યાર મેરે કહે તું હયેગા કાહાં,
કહે કીસ્સે મએ પુછું જાં તેરા મકાં,
ખોલું કીસ્સે તી અપનાં એહ રાજે નેહાં,
કૌન તેરા ઠીકાના બતા દે મુઝે.
સુન બાદે બાહારી તું જાના ઉપર,
મેરે પોંહચા મનકા એહ સારી ખબર,
ઔર કહના કે તુઝમે વફા હો અગર,
એક લહેજા તું જલવા દીખા દે મુઝે.

હાલ મેરા એહ દેખકે હસતે હયે સબ,
કૌન જાનેકે મુજપે હયે કયેસા ગજબ,
ગમે ઇશકુમે જલ ચુકી અયે મેરે રબ,
અબ ફુરશે જેહાંસે ઉઠા દે મુઝે.
એહી હાલત હયે મેરી સુબાહસે તા શામ,
મયેને આરામ દીલકા હયે ખોયા તમામ,
અબ મુઝકો અજલ દે તુ મૌતકી જામ,
યાતો અપને શીકમમે સમા દે મુઝે.

બયેત.

(" જોબન હું મયે ગમમે બની "—એહ રાહ.)

પહેલીપરી:—કયા બકતી હયે શાહેજાદી તુ એહ કાહેકી ખુમાર?
કૌન હયે આશક વોહ તેરા, કૌનસા દીલદાર?
સોઈથી સેજપર તુ કલ શબકો અકેલી,
ફેર બાત નઈ કાંહાંસે તુને એહ હયે નીકાલી!
મકદુર કીસકી હોવે જો એહ બાગમે દાખલ,
દેવાં હયે ખડે દરપે લે શમશીરોંકા કાતીલ.
એહ ખાબ હયે દેખા તુને યા હયેગા ખયાલા,
જીસ્સે હયે હુવા મંદ તેરે મુહકા ઉજાલા.
સર ઇશકુકે બારીશકો ન બરસાયા તુ કીજે,
સોંચ સમઝ દીલમે મેરે બાત એહ લીજે.

ધૃપદ—ખમાચ.

(" બનસી ધુનસે બજાયે "—એહ રાહ.)

ગૌહર—સુંદર મુખડો દીખાએ સુંદર.
દેખતહી બાવરી બન,
મોહન મોહન કરૂં હું મન મુરછત સારસ સમાન.—સુંદર૦
બારબાર ધરકત છાતી, દોઉ નેયેનન બરસત,
પૈઆં કંપત વો મુરત યાદ આવે.— સુંદર૦

(ગૌહરકી માદર સનોબર દાખીલ હોતી હયે.)

હોરી.

(" આજ હોરી ખીલાઈ સયામ મોહે ચોરી લગાઈ. "—એહ રાહ.)

સનોબર:—તોએ લાજ ન આઈ-પરી હોકે લાજ ગમાઈ.
નામ હમારેકો દાગ લગાયો—આદમ પ્રીત લગાઈ,

પરીઅનકી કછુ બાત ન માની–અપનીભી સુધ બીસરાઇ.–પરી૦
નીરલજ નારી નીકસ યાંહાંસે–સરપે બલા આપ લાઇ,
હોગી સજા તોએ ભારી જો ફીરસે–સુરત અપની દીખાઇ.–પરી૦
પરસ્તાનકે બીચ રખીઓ કદમ ન–ન રહીઓ યાંહાંહી છુપાઇ,
સીસ તેહારોતો કલમ કરેંગે–હમરે જો દેશમે આઇ.–પરી૦

ગઝલ.

(" દીલ તુમપે ફીદા કરતે હયે બેજા નહીં કરતે." ––એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—દીલ તીરે ઇશકસે એહ બચાયા નહી કરતે,
મનકો હમારે છુપાયા નહીં કરતે.
બાંધી ગીરેહ હયે સખ્ત એહ ઉલફતકે દોનોકી
ગાંઠી બંધી હુઇકો છુડાયા નહીં કરતે.
પયેમાં દીઆ હયે ઉસકો દીલોજાંસે વસ્લકા,
દેકે બચન હમ આશકકો રૂલાયા નહીં કરતે.
આદમ હયે ગરચે દીલબરો દીલદાર વોહ મેરા,
મહોબત લગાકે ઉસ્સે શરમાયા નહીં કરતે.
દીઇ હયે ખુદાને સરવરી ઉસકો જેહાંમે દો,
હમ વોહ હયે જી ઉનસે ફીરાયા નહીં કરતે.
તાજુલમલુક બેહરામગોર ગુલફાંમો બેનજીર,
એહ સબકીહી હમ યાદ ભૂલાયા નહીં કરતે.
ખૌફો ખતર નીકાલો બસ દીલસે પરીજાદો,
હમ તારીફ ઝુઠી આદમકી ગાયા નહીં કરતે.
આરામ હયે જેહાંમે સબ આદમહીસે મુદામ,
મન ઉન સીવા કીસીસે લગાયા નહીં કરતે.

(ગૌહરકા પીદર જવાહીરશાહ દાખેલ હોતા હયે.)

ગઝલ.

જવાહીરશાહઃ—(" કલજો પોહોંચી તેરી આવાજ મેરે કાનકે બીચ."—એહ રાહ.)
કોઇ તુઝકો ન મીલા જીન યાંહાં જીનસ્તાંનકે બીચ,
જો પરી રહેતી હયે તુ આદમહીકે ધ્યાનકે બીચ.
એકસે એક હુસનમે આલા હયે યાંહાંકે જીનો,
કયું ગીરી એક બ એક તુ મકરે ઇનસાનકે બીચ.
હોકે ગાફીલ તુ ફસી દામમે સૈયાદકે કયું,
કોઇ બુલબુલ ન મીલા કયા એહ ગુલસ્તાનકે બીચ.

કૌમે પરીઓંમે હયેંગે સયેકડો રશકે ખુરશીદ,
ઉનકે પલકોંમે નહી ફરક ઔર પયેકાનકે બીચ.
ગૌર કર ખુબ ગૌહર તુ એહ નસીઅત ઉપર,
દુરદાને હયેં રખીઓ ખુબ સંભાલ કાનકે બીચ.
રખ ન ઉમયેદ તુ આરામકી આદમસે પરી,
જીઈ નીકલ જાયેગા કોઈ દમમે એહ અરમાનકે બીચ.

જીલા—કાફી.

(" આજ ઘન બુંદન બરસેરે. "—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—બદલાયો હમારાતો રુપ સરુપ;—દીન છતીઅન ધરકેરે.
રાત દીન છતીઅન ધરકેરે
મયેતો ગઈ વારી બલહારી,
સોહન સુધ લુટા ગયે સારી.
ભડક ભડક અંગ અગન સીલગે,
બયે નયેન આસુ ભરકેરે.—રાત દીન છતીઅન.

પદ—કાફી.

(" ઘુંઘટકા પટ ખોલ ખોલરે. "—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહઃ—મનમાં વીચાર કર નાર,—નાર હો,
તોએ લાજ નાહીં હયે.—મનમાં૦
લાજ રખે વાકોહી નાર કહીએ.
બીન લાજકી બદકાર.—માંનમા૦
કહીઓ લગાઈ હયે લગન કાહુસે,
મોહની દઈ કીસને ડાર.—મનમાં૦

ઠુમરી.

(" લાગીરે મોરી જાન, નયનના કટારી હો, "—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—બસ કર રે બસ રાજ,
અબ ના સતાએરે.
હું દુખીઆરી—બયાકુલ ભારી,
મન ભડકે મોહે આગ.—અબ ન સતાએરે.
કાહે કહુંજી—દુખમે રહુંગી,
જીઆ તરપે મોરા આજ.—અબ ન સતાએરે.

ગુઝલ.

("મહોમ્મદકી આમદ શીરાજન મુનીરા."—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહ:—રખા ઇશકમે તુને કયું અબ કદમ હયે,
શરમ હયેરી ગૌહર શરમ હયે શરમ હયે.

ગૌહર:—બશર કેહી મયે ઇશકમે મુબતીલા હું,
ઉસે ચાહું જબ તગ મેરે દમમે દમ હયે.

જવાહીરશાહ:—કોઇ જીન ન તુઝકો મીલા તેરે લાએક,
કે કુદરતમે આદમકે ખાતી તુ ગમ હયે.

ગૌહર:—જુદાઇમે જલતી હુ મયે આજ પ્યારોં,
એહ ઉસ પર તુમહારાભી દુના સીતમ હયે.

જવાહીરશાહ:—પરસ્તાંમે સારે કીઆ મુઝકો રૂસવા,
અરી બેસવાસે ન તુ કુછભી કમ હયે.

ગૌહર:—પીદર મેહેર કર તુ, ન માદર ખફા હો,
નેહાયેત તુમહારા એહ ગુસ્સા ગરમ હયે.

જવાહીરશાહ:—સુનેગા જો આલમ તો મારેગા તાઆને,
પરી હોકે ઇનસાંકે હુઇ તુ બહમ હયે.

ગૌહર:—મુઝે મારના હોતો બસ માર ડાલો,
મયે હું લાલકી ઔર વોહ મેરા સનમ હયે.

જવાહીરશાહ:—જરાભી અંદેશા ન તુને કીઆરી,
અરી બેહયા કુછ ન તુઝમે ફહમ હયે.

ગૌહર:—દીવાની હુઇ હું મયે ઇસ ઇશકમે અબ,
જલાતા હયે મુઝકો તોં કુરકતકા ગમ હયે.

જવાહીરશાહ:—સજાકે તુ કાબીલ હુઇ હયે અયે નાદાં,
ફીરાઇ તુને અબતો તેરી ચશમ હયે.

ગૌહર:—ખતાવાર હું મયે જો ચાહેસો કીજે,
મેરે દીલપે કારી લગા અબ જખમ હયે.

જવાહીરશાહ:—કરો કયેદ જીદામે ઇસકારી પરીઓ,
સજાવાર ઇસ પર ન કરના રહમ હયે.

ગૌહર:—મુઝે કયેદ કરતે હો જીન જંજીરોંમે,
મેરે તોકે ગમસે વોહ બસકે નરમ હયે.

જવાહીરશાહ:—અબસ આસ તુ છોડ આરામકી અબ,
ખડી સખ્ત મયેનેતો ખાઇ કસમ હયે.

ગૌહર:—મુઝે કામ આરામસે કુછ નહી હયે,
એહ હમદમ તેરે અબતો રંજો અલમ હયે.

(પરીઓં ઔર દેવો એકાએક નમૂદ હોતે હયેં, ઔર ગૌહરકો ચો તરફસે ઘેર લેતે હયેં.—ગૌહરકી માદર ગમગીન હો એક તરફ ખડી હોતી હયે, જીનો, દેવો, ઔર પરીઓં ગાતે હયેં.)

બયેત.

("આજકા એહ દીન હયે મુબારીક અયે દીવાનોં."—એહ રાહ.)

દેવો, જીનો, પરીઓં:-ઇનસાન પર જો જાન દે ઉસકા હો એહી હાલ,
જીદાંમે લેજાકે ઇસે અબ દેંગે વહીં ડાલ.—
લાએક હયે સજા એહી તેરે શાહેજાદી ગૌહર,
આદમકો તુને અપના બનાયારી કયું દીલબર.—
નાદાન કહે તુને કીઆ કયા એહ બુરા કામ,
રંજીદા કર હરએકકો હુઇ આપભી બદનામ.—
આદમકી મહોબ્બતને કીઆ તુઝકો અબસ ખ્વાર,
જો કુછકે સજા શાહાને કીઇ, હયે વોહ સજાવાર.—
આરામ કુછ પાએગી ન દુનીયાંકે દરમયાન,
દીવાની હયે બેકામ હયે બેશરમ તુ નાદાન.—

ગઝલ.

("ચાહે જફાઓ જોર કરે યા વફા કરે."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—જાતે હયેં હમ તો સારે પરસ્તાનકો સલામ,
હામી હયે યજદાં મેરા અબ સુલતાનકો સલામ.
ગીરીફતાર હુઇ બલામે અયે માદર તુઝે સલામ,
રફીકાં ઔર જીનો જીનસ્તાનકો સલામ.
જીતે અગર રહેંગે તો મીલેંગે એક રોજ,
બેમેહર મેરે વાલીદ એહ બેધ્યાનકો સલામ.
જજીરો તોકકી એહ મૌસમ હયે દોસતોં,
નગમે ખુશી ઔર અયેશકે સામાનકો સલામ.
જીનો તુમ્હે સલામ, અયે પરીઓં તુમ્હે સલામ,
કરતી હું સારે ખ્વેશ ઔર ખાનદાનકો સલામ.

રાહતકો હયે સલામ, સલામ હયે આરામકો,
નીસબત નહીં અબ ગુલસે, ગુલીસ્તાનકો સલામ.

(દેવો ઔર પરીઆં ગૌહરકો પકડ જંજીરોમે જકડતે હયે-વોહ ઉનકે સાથ ખચ્ચાં જાતી હયે ઔર સબકો આખરી સલામ કરતી હયે—કંઈએક પરીઆં ગૌહરકા એહ હાલ દેખ રોતી હયે—દુસરી ખુશ હોતી હયે—ગૌહરકી માદર એક હાતસે આંખ ઢાંપ દુસરેસે દેવોકો ગૌહરકો બંદીખાનેમે લે જાનેકા ઈશારા કરતી હયે, પીદરભી ઈસી તરેહસે એક હાતસે આપની છાતી દબા દુશરેસે ફરમાતા હયે.)

દેવો દેવો

માદર. પીદર.

ગૌહર ઔર પરીઆં.

બાબ પહેલા.—પરદા નવવા.

હીરાકા મહેલ—દીવાનખાના.

(લાલ ગમગીન હુવા દાખલ હોતા હયે.)

ગુજલ.—જીંજોટી.

("દીવાના કીઆ બજમમે શબ આકે કીસીને."—એહ રાહ.)

લાલઃ—આવારા કીઆ મુઝકો યાહાં બંધવાકે પરીને,
દોસ્તોંસે છુડાયા મુઝે બીરમાકે પરીને.
કાંહાં હોગા સજીલા વોહ વતન મેરા પીઆરા,
ઈસ ચાહમે ફસાયા અબસ ફુસલાકે પરીને.
કયુ કરકે મીલેગી મેરી માશુક વોહ જાની,
રખ છોડા મુઝે બહાને હયેં બતલાકે પરીને.
કીસ તરફ મકાં હોગા વોહ ગૌહરકા ખુદાયા,
વોહ નામ ભુલાયા મુઝે ધમકાકે પરીને.
હરરોજ ગુજરતા હયે સીતમ સખ્ત યાંહા સરપર,
ન કુછભી દીલાસા દીઆ ગમ ખાકે પરીને.
આરામ કબરમે હયે ઈસ આજાબસે બહેતર,
બેજાન કીઆ જાનીસે બીછડાકે પરીને.

(હીરા દાખીલ હોતી હયે.)

જીલા—દેશ.

("બાજી બસીઆ, કાહાંન રસ ભીનીરે."—એહ રાહ.)

હીરાઃ—મારી રસીઆ સયેન સુધ લીનીરે.
તારી પ્રીતમે યાર,—જીયા ભયો પતંગ;

કાહે કરો ન બાત—મધુરસ ભરી જાની.—મારી રસીઆ૦
નહીં કાહુસે પ્રીત લગાઉં—તોપે પીઆ બલ જાઉંરે,
રાજન, રાજન, રાજનરે:
કાહે કરો ન બાત—કયેસે કટે રયેન દીન.—મારી રસીઆ૦

ઠુંમરી—પીલું.

(“ચલત પવન મઍ સો ગઈ અંગના.”—એહ રાહ.)

લાલઃ—

નીકલ નજરસે દુર હો તુ હીરા—ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.
કાહે મોહબતકી બતીઆં કરત હયે—ખામોશ હો નાદાનરે,
પરીઅન સંગ આદમ કયું બયેઠે—કયેસે રહે દો સાથરે,
નીકલ નજરસે દુર હો તુ હીરા—ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.
હમરેતો મનકી મોહન પયારી—ગૌહર હયે વોહ ગોરીરે,
વાકો દીયા તન મન હયે મોરા—વાકોહી દઉંગા હાતરે.
નીકલ નજરસે દુર રહો તુ હીરા—ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.
જોર જુલમસે બેહા કરેગી—હમસે ગર ઈસઆનરે,
દાદ ખુદાસે માંગ પરી મઍ—અપની કરૂગા ઘાતરે.
નીકલ નજરસે દુર હો તુ હીરા—ન કરીયો એહ હમસે બાતરે.

ગુઝલ.

(“બરકે પરીસે શીકલ મેરે દીલરૂબાકી હયે.”—એહ રાહ.)

હીરાઃ—હરગીજ ન પાવોગે કંહી જાનેકો અયે સનમ,
હમ જાને નહીં દેતે દીવાનેકો અયે સનમ.
ગૌહર હમારે દીલકા દીઆ હયે તુમે જાંન,
વોહ ફેર ન લેંગે સુન એહ બાહનેકો અયે સનમ.
તુઝકો અગર હો જીંદગી તેરી અજીજ અબ,
ન કર તુ કસદ દીલકે ફીરાનેકો અયે સનમ.
હરગીજ ન મયે નીકાલુંગી અયેવાંસે એહ તુઝે,
ન પાવેગા કદમભી ઉઠાનેકો અયે સનમ.
રહેગી એહ હીરા ચુસ્ત ઈસ કહેનેપે તા હશર,
આવેગા કોઈ યાંહાં ન છુડાનેકો અયે સનમ.
મુઝકો કરો કબુલ અગર આરામ ચાહાતે હો,
ચાહાતી હું લબસે લબકો મીલાનેકો અયે સનમ.

ઠુમરી—ભોપાલી.

(" યા લંગરવા ચતુર સુગરવારી મચે તો નીપટની ભોરી. "—એહ રાહ.)

લાલઃ—હાએ નગરવા, શુંદર મંદરવારે છુડવા સંકટમે ડારારે.
હર પલ આવત–મોહે સતાવત,
લુટ લીઆ ચયેન સારારે;
જીઆ ધડક મન દુઃખત લાગે,
નાહી હુકમ એહ માનુ તેરારે.—હાએ નગરવા૦

(હીરા હર કીસમસે લાલકો સમઝાનેકી તજવીજ કરતી હયે, વોહ ઉસકો ઝીડકા કર દુર કરતા હયે, હીરા તોભી જોરસે ઉસ્સે બગલગીરહો બોસા લેનેકા કસદ કરતી—લાલ બામુસ્સા ઔરઔર ઉસકો હાતસે ઝટક દેતા હયે,જીસ્સે વોહ પરી નેહાએત ખશમનાક હો કર અપને હાત પર હાત મારતીં હયે,ઔર ગુસ્સેસે ગરમ બન લાલ પર આંખે નીકાલતી હયે.)

પદ.

(" ગીરધર ઝુલત રાધે સંગ "—એહ રાહ.)

લાલઃ—સુન હર નામકી તોહે દોહાઇ,
તોહે દોહાઇ–પરી તોહે દોહાઇ.—સુન૦
નાહી ડરા મોહે—હારૂ ન તોસે,
મન યાદ ખુદાકી સમાઇ—સુન૦

ગઝલ.

(" મોરે યારકો વોહ દે સબા તુ બતા. "—એહ રાહ.)

હીરાઃ—અરે માન તુ આદમ મેરા કહા,
લાલઃ—નહીં અયે સીતમગર હીરા નહી;
હીરાઃ—દેખ હાલ તબાહ અબ હોગા તેરા;
લાલઃ—નહીં અયે સીતમગર હીરા નહી.
હીરાઃ—કયું મુફતમે ખોતા હયે અપના તુ સર,
મેરે વસલકા યું ઈનકાર ન કર;
મેરે ખોફકો દીલમે લરજકે સમાઃ
લાલઃ—નહીં અયે સીતમગર હીરા નહી.
હીરાઃ—એહ ખયાલે માહાલ હયે છોડ તુ દે,
મેરે હાત નેકાહમે બાંધકે લે;
પચતાએગા તુ અબ માન કહાઃ
લાલઃ—નહીં હયે સીતમગર હીરા નહી.
હીરાઃ—માશુકકો તેરી તુ દીલસે નીકાલ.

ગોહરસે મીલનેકા છોડ ખયાલ,
વરને ખાએગા હાતસે મેરે ખતા:

લાલ:—નહી અયે સીતમગર હીરા નહી.

હીરા:—બદલુંગી હીરનમે મએ તુઝકો બશર,
હયેવાન બનાયગા મેરા સહર;
આફતકો વોહ યાદ તુ કર લે જરા:

લાલ:—નહી અયે સીતમગર હીરા નહીં.

હીરા:—ખડી રૂબરૂ અબતો હયે તેરે અજલ,
મેરે દામસે છુટના નહી હયે સહલ;
આરામકા નામ અબ દીલસે ભુલા:

લાલ:—નહી અયે સીતમગર હીરા નહી.

ગઝલ.

("મઈ એક બ એક જો હવા પલટ."—એહ રાહ.)

હીરા:—આવો એકબએક જીનો દેવો સબ,
એહ બશર યાહાં મરને તૈયાર હયે;
ઈસકે ઉમરકી હુઈ તમામ શબ,
ખડી અબ કઝા ઇનતેઝાર હયે.—આવો.
આવો ખુની દેવો શીતાબીસે,
કરો પુરજે ઈસકે ખરાબીસે;
રંગો દાંત લહુ એહ ગુલાબીસે,
ખીલા જોબનકા એહ બાહાર હયે.—આવો.
આવો ગુલ યાંહા બીઆબાનોકે,
આવો અફરીત સારે વીરાનોકે;
ચલો હોઝો તીફલ શયેતાનોકે,
તાઝેતર એહ કૌવલા શીકાર હયે.—આવો.
અયે ભૂતનો ઔર ચુડયેલોં સબ,
દેવઝાદો યાંહાં આવો અબ;
કરો મીલ જફાઓ સીતમ ગઝબ,
બુરા આદમ એહ નાબકાર હયે.—આવો.
નીગાહબાનો દોજખકે અયે તમામ,
છોડો ગાર વોહ, યાંહાં પડા હયે કામ;

બયેઠો ફેર આરામેસે લે ઇનઆમ,
તુમકો ફરમાતા એહ સરદાર હયે.—આવો.

(દીવાનખાના ગયેબ હોતા હએ ઓર એક દહેશતનાક ઠરાવના મુકામ ઝાહીર હોતા હયે—બબજા જીનો, એફરીત, ભુત, ચુડયેલો આતશકે શૌલે નીકાલતે હુવે નમુદ હોતે હયે, ઔર ઉન સબકે દરમયાન એક બડા હયેબતનાક ખબીસ જમીનસે આહીસ્તા આહીસ્તા નીકલ આતા હયે, ચશમોસે જીસકે આતશકે ભલુકે ઔર મુહસે નીલા ઔર સબજ ધુંવા નીકલ રહા હયેઃ હીરા ખુશીસે ઉન સબ બલાઓંકે તરફ નીશાની કર લાલકો બતાતી હયે વોહ દેવો ઔર ચુડયેલોં ઉસકો પકડ વોહ બડે ઇબલીસકે સામને લે જાતે હયે—લાલ, ઉનકે હાતસે છુટનેકી તજવીજ કરતા હયે. બડા ખબીસ ઉસકો નીંગલના હયે, હીરા ખુશ હો દેખતી હયે, દેવો ભુતો નાચતે હયેં.)

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

એક જંગલ.

(એક બડે દરખ્તકે નીચે લાલ હીરનમેં બદલા હુવા ચીરા હયે—દો પખેરૂ ઉડતે હુવે આતે હયે, ઔર ઉસ દરખ્તકી શાખ પર બયેઠતે હયેં.)

ઓખા હરન—ઢાલ.

("એહતો મજનુહી હયેગા દીવાના."—એહ રાહ.)

નર ઔર માદીઃ—વકત હયે એહ સુબાહકારી બુલબુલ,
દેખ હો ગયે શીગોફતા વોહ સુંબુલ.
હયે નસીમે સહરસે ફુલે ગુલ,
બયેઠ શમશાદપે હમ પીવેં મુલ.

માદીઃ—સુનો ખાવીંદ અયે મેરે રઆના,
ચોંચ અપની એહ પ્યારી હીલાના
ઇસ શજરકા ખવાસ સુનાના,
આપ ઉસ દીનકા પયેમાં બજાના.

નરઃ—જરા ધ્યાનસે સુન લે પીઆરી,
મેરા કહેના તુ મનમેં સમારી.
ખયેંચ ઇતની ન તુ ઇનતેજારી,
આતી હયે અબ સખુનકી સવારી.

માદીઃ—બોલ બોલ અયે મેરે ગુલઅંદામ,
તા એહ બેચયેન દીલકો હો આરામ.

ભર દે દાનાઈકે મયેસે એક જામ,
ન તુ અસ્પે જબાંકો અબ થામ.

(લાલ જો હીરન બના હયે, વોહ ઉઠ તઆજુબીસે ઈન પરંદોકે કલામ સુનતા હયે.)

બયેત.

(" જફાઓ સીતમકી સજાવાર હુ."—એહ રાહ.)

નરઃ—ખવાસ એહ શજરકેભી હયેં બેશુમાર,
ઉનહે યાદ રખલે તુ હો હુશીયાર.
તીલસ્સમો સહેરમે જો હો ગીરફતાર,
મલે સરકો અપને એહ જડસે એકબાર;
શફા હો સહેરકે વોહ કાબુસે પાર,
અસર ન કરે ઉસપે જાદુ જીનહાર,
જો બાંધે કમરસે એહ પતોંકા હાર,
વોહ ગયેબ હો નીગાહે બશરસે અયે યાર;
લગાવે જો છાતીસે ગુલકા બાહાર,
વોહ જીસ જાએ હો પોહચને ઈનતેજાર,
હો ગરચે વોહ દુર મનજીલેં સદ હજાર.
વહીં પોંહચે જા હો હવાપર સવાર.
ગુલોંસે ભરી શાખ લે ગર ઉતાર,
આવે બર મુરાદ ઉસકી અયે ગુલોજાર.
હયે શમશાદમે એહ કયે ઔર ઈસરાર,
કહુંગા મયે બારે દીગર દીલદાર.

(એહ કહે દોનો પખેરૂ ઉડ જાતે હયે વોહ હીરન ખુશ હો શીતાબીસે અપના સર-ઉસ શમશાદકે જડસે ઘસતા હયે, વહીં ઉસકી અગલી સુરત બન જાતી હયે વોહ નેહાએત ખુશ હો દાજાનુ હોતા હયે ઔર ઈબાદત કરતા હયે.)

લાવની.

(" કાલ રાતરી કોઠેહો તુમી રમલા."—એહ રાહ.)

લાલઃ—દીન અયેસા ખુશીકા દીખાયા,
તેરી દરગાહમે સર હયે. ઝુકાયા.—ખુશીકા દીખાયા.
પર એક ગમ હયે-ભારી સીતમ હયે,
ગૌહરકી ફુરકતકા કારી જખમ હયે,
સીનેમે હાએ તપાં મેરા દમ હયે.
ઉસ્સે મીલાદે ખુદાયા— ખુશીકા દીખાયા.

સુરત એહ બન ગઇ અસલી હમારી,
હીરાકી જાદુગીરી ટુટી સારી,
આવારગી મેરે બખ્તકી હારી,
પયાલા ખુશીકા પીલાયા.— ખુશીકા દીખાયા.

(લાલ ઉસ દરખ્તકે થોડે પતે તોડ લે ઉનકા હાર બના કમરસે બાધતા હયે, ગુલોંસે ભરી એક શાખ ઉતાર અપને હાતમે પકડતા હયે; ઔર એક ગુલ અપની છાતીસે લગાતા હયે.)

ગુઝલ.

(" કીસી મસતકે આનેકી આરજુ હયે."—એહ રાહ.)

લાલ:—નગીનાકો જાના હયે મુઝકો ઈસીઆન,
અયે ગુલ અજમતી મુઝપે હો તુ મેહરબાન.
મુઝે તુ લીજા જાહાં મેરી હયે ગૌહર,
બતા રૂ વોહ માહબુબકા મુઝકો ખાનદાન.
અયે બરગ મેરી ઉમયેદકે બરગકો ખોલ,
નજરસે સભોંકે તુ કર મુઝકો પીનહાન. (ઉઠતા હયે.)

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

ગૌહરકા જીનદાન.

(સીઆહ બંદીખાંનેમે દીવારસે મજબુત જંજીરોસે જકડી હુઈ ગૌહર કયેદ હયે.)

ગુઝલ.

(" ચાહે જફાઓ જોર કરે યા વફા કરે."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—રૂખસત કે વકત હમસે વોહ પ્યારા મીલા નહી,
હર તરેહસે સમઝા ચુકે પર કુછ ચલા નહી.
હમકો દીઆ ન એકભી બોસા ન બોલા વોહ,
મુહ ફેર લેના યુંહી અયે સાહેબ ભલા નહીં.
સબ પુછતે હયે હમકો કે તુ કયું ખફા હુવા,
ખુને જીગરકો પીઇકે હમ કરતે ગીલા નહીં.
હમતો યાહાં રોતે રહે, તુમતો ચલે ગયે,
ફુરકતમે મેરે ફેર ગીરી કયા બલા નહી.
કયસી ખુશી હાંસીલ હુઇ જીસ દીન હુવા મીલાપ,
યાદ આપસે વોહ ઘડી, અયે દીલ દીલા નહીં.

જખમ તુને જો કીએ મીજગાંકે તીરોંકે,
ગયેરોંકે હાતોંસે સનમ ઉનકા સીલા નહીં.
તેરે શરાબે વસલકા એહ મસ્ત હયે મુશતાક,
આંખે ચુરાકે ઉસકા તુ પ્યાલા પીલા નહીં.
ચશમે સુરખ આરામકી ગીરીઆંસે હયે હુઈ,
લપટા ગલેસે દીલરૂબા જીઆદા રૂલા નહીં.

(કંઇએક પરીઓ દાખીલ હોતી હયે.)

જીલા—કાફી.

(" રૂત આઈ બરખાકી રૂમ ઝુમ."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—લુટ ગયે પરીઓંકી તુમ શરમ–મનમોહન કરકેરે.
ગૌહર:—એહના કહો તકસીર હમારી,
પરીઓં:—આદમકી તુ બહીગી પ્યારી,
શરમ આવત નાહીં તોહે ગૌહર;
દીઆ તન મન હરકેરે.–આજ મનમોહન૦

(લાલ ઉપરસે ઉડતા હુવા જીનદાનમે ઉતર આતા હયે, હાતમે ઉસકે વોહ અજમતી દરખ્તકે ફુલોંસે ભરી એક સાખ હયે—ઔર કમરપે ઉસી શમશાદકે પતોંકા હાર બંધા હયે, જીસ્સે વોહ ઉનકી નજરસે પીનહાન રહેતા હયે—એક બાજુ ખડા હો મુસકુરાતા હુવા તમામ તમાશા દેખતા હયે.)

ગુજલ.

(" લગા ન રહેને દે ઝગડેકા યાર તુ બાકી."—એહ રાહ.)

ગૌહર:—શબે ફુરકતમે ન આંખોસે લગાઈ આંખેં,
બાહારે હીજરામે સનમકે એહ ભીગાઈ આંખેં.
કહે દીલે બીમાર તલબગાર હયે કીસ ગુલકા તુ,
તકે ફેરાકસે તેરી જો રંગાઈ આંખેં.
કૌન હયેગા વોહ તેરે દીલકા ચુરાનેવાલા,
જીસકી દુરીમે તેરી તુઝકો ન ભાઈ આંખેં.
નઈ દુનીયાં આતી હયે નજર અયે પ્યારે,
જબસે આંખોમે મેરે તેરી સમાઈ આંખેં.
તાએરે દીલ કયું હુવા મખમુર શબે ઉલફતમે,
મસ્ત કીસને નીસેલી વોહ દીખાઈ આંખેં.

લુટ આરામ મેરા કાંહાં ગયા તુ ગુલરૂ,
એક શખ જલવા દીખા કયું હયે છુપાઈ આંખેં.

(લાલ ગૌહરકે નજદીક જા ઉસ ગુલસે ભરી શાખ ગૌહરકી જંજીરોકો લગાતા હયે, વંહીં વોહ સબ છુટ જમીનપર ગીરતી હયે, ઓર ગૌહર તાજુબ ઓર ખુશ હો ખડી રહે ચૌતરફ દેખતી હયે.)

ઠુમરી.

(" મીઠી લગત મોહે બતીઆં મોહનકી."—એહ રાહ.)

પરીઓં:—છુટ ગઇરે એહતો ગડીઆં ગૌહરકી,
ગડીઆં ખુલી કીને જાદુઆ ફુકા;
બાસ હમે આવે બહેના બશરકી.

ઠુમરી—જીંજોટી.

(" સાંવરા મયેતો તુમહી પર વારી."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—બાલમાં આયો હમારો ગુમાની,
હમારો ગુમાની–હમારો ગુમાની–બાલમા૦
લાલકા કામ એહ, હયેગારે સારા,
સાંવરે.સુના તોરી બાની.—બાલમા૦

મુસ્તજાદ.

(" સોતા હયે ગલે લગકે જબ વોહ યાર પલંગ પર—કયા નાજો અદાસે."—એહ રાહ.)

ગૌહરઃ—

જાહીર હો તુઝે ઇશકકી, અયે યાર કસમ હયે–અયે.દીલબરે રઆના,
ઔર હીજરકે એહ દાગકી દીલદાર કસમ હયે–રૂ અબ ન છુપાના.
યુસુફકી કસમ હયે તુઝે ઔર ઉસકે હયાકી–અયે યુસુફે સાની,
વોહ ઇશકે જલીખાકી સીતમગાર કસમ હયે–ચેહરેકો દીખાના.
સૌગંદ હયે ફરહાદકી સૌદાઇકી જાન–હો પ્યારે હુવયેદા,
શીરીંકી સદાકી તુઝે પુરજાર કસમ હયે–નહીં મુઝકો જલાના.
મજનુકે દમે મરગકી ઔર આહો ફીગાંકી–તુઝકો હયે સૌગંદ,
લયેલાકે ગમે હીજરકી સૌ બાર કસમ હયે–હો કુછભી સીયાના.
સૌગંદ હયે ચશમોંકી તુઝે, અશકકી સૌગંદ–એહ લબકી કસમ હયે,
બાલોંકી મેરે તુઝકો એહ બલદાર કસમ હયે–બસ કર એહ સતાના.
એહ દરદકી સૌગંદ હયે, આહોકી સદાકી–ફુરકતકે સીતમકી,
જખમી એહ મેરે દીલકી જફાકાર કસમ હયે–આંખોંમે શમાના.

ગોહરકે તુઝે રોનેકી, ઔર તેરી જફાકી–તુઝકો કસમ હયે,
મોહબતકી તુઝે અયે દીલ આઝાર કસમ હયે–અબ કુછભી હસાના.
એસોકી કસમ હયે તુઝે વેહસાલકી હયે–બાતેં વોહ નરમકી,
આરામકી અબ તુઝકો વફાદાર કસમ હયે–છાતીસે લગાના.

(લાલ અપની કમરસે વોહ પતાકાં હાર નીકાલ જાહીર હોતા હયે, પરીઓં તાજુબ હો ચોંકતી હયે, ગોહર ઔર લાલ દોનો બગલગીર હોતેં હયે.)

જીલા.

("અપને શાહજાદે અલમકે લીએ."—એહ રાહ.)

પરીઓ:—હમારે શાહાકો ખબર એહ કહે,
એકદમ પરીઆં સબ સાથ ચલોં.
હયે લાલ મીલા ગોહરસે અભી,
ઔર ટુટ ગઈ પાંઉકી સંકલી.—હમારે૦

(પરીઓં જાતી હયેં.)

ધ્રુપદ.–ખમાચ.

("લચક લચક ચલત મોહન-આવે."—એહ રાહ.)

ગોહર:—મોરે ..આરે ઉબર ઉબર ઉછલ હરખ આવે,
છાંયે–હરખ આસુકો બદર ઉમડ ઉમડ છાંયે.—ઉબર૦
મોહની સુરત–મોહની સાજે,
સુંદ્ર મોરે મન ભાયો.—ઉબર ઉબર૦

દાદરા.

("હો મોરા બાલમ હમસે લડેરે."—એહ રાહ.)

લાલ—હો મોરી મોહન હમસે મીલીરે,
હમસે મીલી, ખુલી દીલકી કલીરે.—હો૦
ખચેંચી હયેરાની, દોનોને ભારી,
સારી મીઠી પ્યારી–ખુશી ખીલીરે.—હો૦

ઠુમરી.

("એજી મન લે ગઈ રાધા પ્યારી."—એહ રાહ.)

ગોહર:—અરે લપટો, મોહનીઆ ગરવા,
છતીઆંસે અપની તોહે લગાલું,
પ્રીતકો હરવા, સુનલે મોહનીઆ.—ગરવા.

(જવાહીરશાહ, જીનો, દેવો, ગોહરકી માદર, પરીઓં વગયરા દાખીલ હોતે હયે.)

ગુજલ.

("બેદાદ મુઝે યાદ હયે વલ્લાહ તુમારી."—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહ:—કયા જાનકી બશાર તુઝે દરકાર નહીં હયે,
ઔર ખૌફ મેરા તુઝકો અયે બદકાર નહીં હયે.
આયા તુ યાંહાં કીસ તરેહ, લાયા યાહાં તુઝે કૌન,
તાકતસે મેરી તુ કયા ખબરદાર નહીં હયે.
બહમ તુ ખડા કયું મેરી દુખ્તરકે અયે નાંદાં,
તુ કુછ એહ પરીજાદકા મુખ્તર નહીં હયે.
અયે બેસવા બેશરમ કયા ગયેરતકો ખોહ દી,
એહ કૌમકા તેરી, તેરા દીલદાર નહીં હયે
દોનોંકો સજા હોગી ગુનાહોંકી તુમહારે,
યાંહાં મેહેર મેરે પાસ ગુનાહગાર નહીં હયે.
આરામ તુમ કરોગે અબ આફતકી ગારમે,
કુછ કમ મેરે દેવોં યાહાં ખુંખાર નહીં હયે.

(લાલ હસ કર, વોહ ગુલસે ભરી શાખ ફીરાતા હયે—વહીં જવાહીરશાહ ઔર ગૌહરકી માદર જમીનમે અધ ગડ જાતે હયેં ઔર સબ દેવો પરીઓ બેજાન હો જમીન પર ગીરતે હયેં—શાહ ઘબરાતા હયે.)

ઇંગ્રેજી રાહ.

("Lucy Neil."—"લુસીનીલ"—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહ:—અમાન દે અમાંન, બશાર તુ દે અમાન,
ગૌહર હયે તેરી, મયે હું તેરા, તુ છુડા ઇસઆન.
લાલ:—અયે શાહ દે પયેમાન કે ન તોડે અપના કૌલ,
બલામે ફેર ફસેગા તુ ગર ગયા એહ ભુલ.

(જવાહીરશાહ ઉસકો બચન દેતા હયે.)

અયે ચોબે અજાયબ તુ કરદે ઇસકી મુખલસી,
જીંદે એકી કર સભોકો, દે તુ ફુક ઇનમે જી.

(સબ દેવોં પરીઓં વગયરા જીંદે હો ઉડતે હયેં; શાહ ઔર માદર કે પયેર જમીનસે બાહેર નીકલતે હયે—શાહ ગૌહર ઔર લાલકો મીલા દેતા હયે.)

ઠુમરી.

(ખોહ "ટી ચે તોરી બતીઆ સગરી મયે ના માનુરે."—એહ રાહ.)

જવાહીરશાહ:—તોરી હયે અબસે ગૌહર પ્યારે તોહે દીનીરે,
ખૌફ તુ નાહી, કર મન માહી,
દેવો હયેં તુજસે હારે સારે—તોહે દીનીરે.

શાદી તુમહારી યાંહી રચાવું,
દોઆ દેને હમ હયેં ઠારે.—તોહે દીનીરે૦
પીતાકો તોરે મયે યાહાં બુલાંઉં,
તખ્તમે દેવો લા ઉતારો.—તોરે દીનીરે૦

(કઈ એક દેવો જાતે હયે.)

લાલ ખુશીસે મયે ન સમાઉં,
હરખ આંસુકી બહેગી ધારે—તોહે દીનીરે૦

(લાલકા પીદર તખ્ત ઉપર ઉતરતા હયે, ઓર અપને બેતેસે વ જવાહીરશાહસે બગલગીર હોતા હયે, ઓર દોનો પીદર મીલ ઉનકે નીકાહ બાંધ દેતે હયેં, તમામ જાએ પર રોશની હોતી હયે, જીંનદાન એક આરાશતા મંડવેમે બદલ જાતા હયે.)

ગઝલ.

("ગર હમને દીલ સનમકો દીઆ."—એહ રાહ.)

લાલ ઓર ગૌહરઃ—

દાએમ ખુશીસે વસ્લકી જામે લીઆ કરેં,
અયેશો મજામે ઇશકુકે પ્યાલે પીઆ કરેં.
કીસમતને આજ રંગ કુછ ઓરહી દીખાયા હયે,
દરગાહે હકમે શુકર હમ હરદમ કીઆ કરેં.
હરગીજ ન સંગે હીજર ગીરે દીલબરોંકે બીચ,
ઉલફતકી મયેકે મીને હમ ભરભર દીઆ કરેં.
બુલબુલસે ગુલ ન દુર હો, ન સરવસે કુમરી,
સરમસ્ત અપને ઇશકમે દોનો રહા કરેં.
આરામ સુરખરૂઇસે જીંદગી કતે સદા,
લાલો ગૌહર એહ તુરબમે હરદમ જીઆ કરેં.

(સબ પરીઆં દેવાં વગયરા નાચતે હયેં ઓર ગાતે હયેં.)

ગઝલ.

("મુરતબે ખુશ નવા બુગો, તાજે બ તાજનો બનો."—એહ રાહ.)

મુતરબો ગાતે હયે મુદામ—બાજે બજે હયે દમ બદમ,
દુરરો ગૌહર લે બાંદીઆં—હોતે હયેં વાર હર કદમ.
લાલો ગૌહર હયે શમસને—દેખ હયે ખાયા તુમકો તાબ,
હીચકીઆં લેતા હયે કમર—રશકકા દીલપે ખા જખમ.
દુલહન તુઝે મુબારીક હો—દુલહાકા મીલના તેરે સાથ,
ઓર મુબારીક હો તુઝે,—બોસે શીરીં ગરમ ગરમ.

તુઝકો મુબારીક હો ખુશી-ઇશરૂકી ઔર લજ્જતેં,
હોવે મુબારીક ફેર તુઝે-દુલહેશો બયઠના બહમ.
આરામ ઔર રાગો રંગ-હોવે મુબારીક અયે બની,
શાદી મુબારક હોવે એહ-કહેતે હયે દમ બદમ એહ હમ.

દેવીં.		દેવીં.
	જવાહીરશાહ—જમરૂદશાહ	
લાલકી માદર.		ગૌહરકી માદર.
	લાલ—ગૌહર.	
પરીઓં, દેવીં.		પરીઓં, દેવીં.

TABLEAU.

પરદા ગીરતા હયે.

તમામ હુવા

લાલ—ગૌહરકા ઉરદુ ઓપેરા.